

บทคัดย่อ

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนในสังคมไทย มีความสลับซับซ้อน มีหลายรูปแบบ เริ่มจาก วัฒนธรรมเดิมที่ไม่มีความเท่าเทียมกัน จนสู่ยุคปัจจุบันที่มีเทคโนโลยีมีการพัฒนาจนไร้ขอบเขตพร้อม ๆ กับสิ่งชั่วร้ายและสิ่งแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย ภาวะเศรษฐกิจสังคมที่เร่งรีบส่งผลให้ครอบครัวขาดความอบอุ่นเป็นสาเหตุและปัจจัยของสถานการณ์ปัญหาทำให้เด็กและเยาวชนเติบโตแบบไร้ทิศทาง ไม่มีการเตรียมพร้อมที่จะเป็นครอบครัว มีการหย่าร้างสูง เด็กๆ ไม่ได้ได้รับความอบอุ่นและการเอาใจใส่จากครอบครัวและสังคม จึงเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ด้อยคุณภาพ แม้มีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนมาตลอดแต่เป็นลักษณะต่างคนต่างทำ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นเรื่องๆ ปัญหาต่างๆ ของเด็กจึงไม่ได้เบาบางลงแต่กลับทวีความรุนแรงขึ้น ทั้งภาวะที่เด็กจะเป็นผู้กระทำหรือผู้ถูกกระทำ หน่วยงานที่รับผิดชอบ ชุมชน ครอบครัว ยังทำหน้าที่ไม่เต็มศักยภาพและไม่มีการประสานเชื่อมโยงกัน บางครั้งองค์กรที่ทำงานเพื่อเด็ก/บุคคลที่เคยให้การช่วยเหลือก็อ่อนพลังไป อาจเนื่องจากขาดการสนับสนุนจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ดังนั้นเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่มีประสิทธิภาพกว่าเดิมและทันต่อเหตุการณ์/การเปลี่ยนแปลงในระดับพื้นที่ จึงจำเป็นต้องมีการประเมินสถานการณ์และกระบวนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนโดยมีการพัฒนาประชาคมด้านเด็กจังหวัดลำพูนไปพร้อม ๆ กัน

คณะทำงานโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาประชาคมด้านเด็กและการประเมินสถานการณ์และกระบวนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนจังหวัดลำพูน โดยการสนับสนุนจากสำนักงานสนับสนุนกองทุนวิจัย (สกว.) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2546 ถึง 31 กรกฎาคม 2547 (ขยายเวลาถึงมกราคม 2548) มีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจ การสัมภาษณ์ การประชุม การอบรม การจัดกิจกรรม กรณีศึกษา เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงาน/องค์กร/ประชาชน/ครอบครัวและ แก่นนำเด็กและเยาวชน มีการพัฒนาเครือข่ายและขยายประชาคมเด็กโดยเริ่มจากคณะทำงานศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรีจังหวัดลำพูน(สป.พดส.ลพ.) ซึ่งเป็นทีมสหวิชาชีพจากหน่วยงานภาครัฐ/ภาคเอกชน/ประชาชน มีการทำงานทั้งเชิงรุกและเชิงรับพร้อมทั้งการช่วยเหลือเด็กเป็นรายกรณี(ตั้งแต่ พ.ศ. 2545) จากการศึกษาพบว่า 1.ข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเด็กในภาวะยากลำบากจังหวัดลำพูน(ข้อมูลทุติยภูมิ) จากหน่วยงานและองค์กรที่รับผิดชอบต่างๆ ได้แก่เด็กด้อยโอกาส 34.4% เด็กในครอบครัววิกฤติ 33.31% เด็กพิการ 12.05% เด็กได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ 7.12% เด็กกับยาเสพติด 4.65% เด็กชนกลุ่มน้อย 3.46% เด็กพฤติกรรมไม่เหมาะสม 2.28% เด็กถูกรุกรมกรรก่อสร้าง 0.98% เด็กไร้สัญชาติ 0.82% เด็กถูกละเมิด 0.27% เด็กเร่ร่อน 0.37% เด็กทำผิดกฎหมาย 0.12% เด็กในธุรกิจทางเพศ 0.005% เด็กในชุมชนแออัด 0.005% (ไม่มีการรายงานแรงงานเด็กนอกระบบ) 2.ข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเด็กในภาวะยากลำบากจังหวัดลำพูน(ข้อมูลปฐมภูมิ) โดยความร่วมมือจากคณะสงฆ์และเครือข่ายผู้ดูแลเด็กจังหวัดลำพูน พบว่า เด็กยากจน 78.48% เด็กกำพร้า 38.93% พ่อแม่หย่าร้าง 25% เด็กได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ 9.60% เด็กพิการ 5.12% เด็กเสี่ยงต่อการถูกละเมิด 4.10% เด็กเข้าแก๊งค์ 2.17% เด็กเร่ร่อน 0.93% เด็กตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ 0.54% เด็กถูกล่อลวง 0.39% และเด็กออกจากโรงเรียนกลางคัน 0.23% พบว่าข้อมูลทุติยภูมิและ

ปฐมภูมิดังกล่าวมีความสอดคล้องกัน ปัญหาส่วนใหญ่เป็นเด็กยากจน เด็กในครอบครัววิกฤติ เด็กพิการ เด็กได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ เด็กพฤติกรรมไม่เหมาะสม เด็กถูกละเมิด(เด็กในธุรกิจทางเพศและแรงงานเด็กไม่พบการรายงานจากหน่วยงานภาครัฐ) คณะทำงานโครงการวิจัยฯ มีความเห็นว่าทุกปัญหาของเด็กเป็นเรื่องสำคัญแม้มีตัวเลขการรายงานน้อย จึงจัดปัญหาเด็กที่พบเป็น 6 ประเด็นเพื่อต่อการสร้างความรู้ ความเข้าใจ การช่วยเหลือและตามบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบได้แก่ 1. เด็กถูกทารุณกรรม 2. เด็กในธุรกิจทางเพศ 3. แรงงานเด็ก 4. เด็กได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ 5. เด็กพฤติกรรมไม่เหมาะสม 6. เด็กด้อยโอกาสอื่นๆ ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ของปัญหา(เช่น เด็กยากจน เด็กกำพร้า เด็กต่างด้าว เด็กไร้สัญชาติ เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กไม่ได้อยู่กับพ่อแม่)เด็กบางรายมีหลายปัญหาเช่นเด็กได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์อาจมีปัญหาความยากจน ถูกละเมิด ถูกทอดทิ้ง หรือมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมร่วมด้วย มีบุคคล/หน่วยงาน/องค์กร/ชุมชนที่ให้ความช่วยเหลือและจัดการปัญหาเบื้องต้นบางประเด็น/บางพื้นที่ การช่วยเหลือบางพื้นที่ขาดความต่อเนื่องและการขับเคลื่อนที่มีพลัง ดังนั้นมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาเครือข่ายประชาคมด้านเด็กโดยมีเป้าหมายเพื่อดูแลเด็กให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพร่วมกันโดยมีกระบวนการปรับความสัมพันธ์ มีเวทีร่วมคิด/ร่วมทำ/ร่วมกำหนดแผน/แนวทางยุทธศาสตร์/การเก็บข้อมูล/การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล การรายงานเพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักและองค์กรที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ได้และมีการปฏิบัติการร่วมกันโดยเฉพาะการช่วยเหลือเด็กเป็นรายกรณีให้ครบวงจรโดยการประสานงานของศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรีจังหวัดลำพูน เครือข่ายประชาคมด้านเด็กหรือระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงซึ่งมีประสิทธิภาพการทำงานสูงขึ้นเป็นอย่างมากหลังจากมีการดำเนินงานโครงการวิจัยเด็กฯร่วมกัน(เดิมเป็นการปฏิบัติตามภาระหน้าที่ไม่มีการติดตามเด็กและครอบครัวว่าจะมีการดำเนินชีวิตต่อไปอย่างไร)เช่น เจ้าหน้าที่ที่มีความเต็มใจเกิดการช่วยเหลือที่รวดเร็ว(ไม่ติดขั้นตอนตามระบบราชการเดิม) ครอบครัว โรงเรียน ชุมชนให้ความสนใจและร่วมมือ การวัดผลสำเร็จ/ประสิทธิภาพ/ประสิทธิผลการดูแลเด็ก โดยประเมินจากแนวโน้มของนโยบาย ทุณเดิมในการช่วยเหลือของบุคคล/องค์กร/ชุมชน/องค์กรศาสนา ศักยภาพ/ความรู้/ประสบการณ์และความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กเช่นการอบรมสุขภาพจิตเด็ก พิกการและเด็กด้อยโอกาส /พรบ.คุ้มครองเด็กพ.ศ.2546 /การค้ำมนุษย์/สิทธิเด็ก เป็นต้น ความกระตือรือร้นสนใจและการแสดงความคิดเห็นของเด็ก ๆ ทั้งในกลุ่มเด็กปกติ กลุ่มเด็กเสี่ยง กลุ่มเด็กมีปัญหาในเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น/การจัดกิจกรรม การทำงานของสหวิชาชีพ/การขยายตัว/การเชื่อมโยง/การบูรณาการของประชาคมด้านเด็กจังหวัดลำพูน ความเข้มแข็งจากการสนับสนุนของคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัดลำพูน เช่น การแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชน โดยเฉพาะการก่ออาชญากรรมและเด็กถูกทารุณกรรมซึ่งเป็นปัญหารุนแรง อยู่ในแผนปฏิบัติการวาระสำคัญของจังหวัด(Provincial agenda) (เรื่องเด็กปลอดภัยเสพติดการสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กเน้นเรื่องครอบครัว การสร้างจิตสำนึกให้เด็กเป็นคนดีของสังคม ส่งเสริมเด็กใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์)และหลักการของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน อบต. อบจ. เทศบาล กลุ่มอาชีพ/สตรี โดยมีหน่วยงานเจ้าภาพประกอบด้วย กระทรวงศึกษาธิการ มหาดไทย สาธารณสุข พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เกษตร แรงงาน

Abstract

The problems of Thai children have become more and more complicated as they basically began with the unequal culture. Presently, modern technology, temptations, unsafe environment, social and economic situations and lack of warm family has caused improper direction for those not ready to have a family. Also, as the high risk of divorce contributes to the growing problem, children can become unqualified or unfit to take on the role of being a parent. Although there are solutions to solve the continual juvenile problem, they are not worked out cooperatively, but resolved through a temporary form of resolution. Therefore, the youth problems are not decreasing, as it should be, but rather they are increasing. The involved agencies, community and family do not have much effect on how to deal with the problem in order to work cooperatively. Organizations and other supporters those are helping children cannot always work effectively because of the lack of support from the government, and private sections. Consequently, it is necessary to solve the problems of Thai children to become more efficient and catch up with any issue or change in local area by evaluating situations and process of solving the problems together with developing Lamphun Child Civic Society. The team work of the project on Child Civic Society and their Analysis of Situation And Development Intervention of Children in Lamphun Province supporting by The Thailand Research Fund did participation action research since 1st August 2003-31th July 2004 (extended to January 2005) and collected data by surveys, interviews, meetings, seminars, and activities. The research case studies were worked as a stage for sharing information between government agencies, organizations, citizen, family and child leaders. Child Civic Society has developed and expanded by Lamphun Coordination Center for the Protection of the Rights of Children and Women, the gathered team work from government and private sections which has been worked out since 2002 for helping children following through each case study. The information from the involving agencies and organizations showing that the problems of children who are especially in difficult circumstances (secondary data) can be divided into groups as; being underprivileged 34.4%, living in bad crisis family

33.31%, being crippled 12.05%, children affected by HIV 7.12%, involving with drugs 4.65%, being in minor group 3.46%, having behavioral problem 2.28%, labour child 0.98%, no citizenship 0.82%, being infringed in rights 0.27%, homelessness 0.37%, doing illegal 0.12%, being in sexual business 0.005%, living in slum 0.005% .

Primary data working by The Monk Provincial Governor indicating these following types ; poor 78.48%, orphan 38.93%, being in divorced family 25%, children affected by HIV 9.60%, crippled 5.12%, having risk of getting infringe upon rights 4.10%, gangster 2.17%, homelessness 0.93%, being born in the refused pregnant 0.54%, being deceived 0.39%, and quitting school in the middle of study 0.23%. It was founded out that both primary and secondary data had shared some similar facts. The main of children problems are poverty , living in bad crisis family, crippled, children affected by HIV, having behavioral problems , and being infringed (there was no report from the government agencies for children who were in sexual business). The research work team agreed that all children problems were important even they were shown in minimum statistics. Therefore, the team finally divided children problems into 6 groups for the easy of providing knowledge, and understanding the work of involving agencies as these following; child abuse, children in sexual business, labour child , children affected by HIV, children with behavioral problems , and underprivileged children (like poor, homelessness, orphant, no citizenship, neglect, separately living with parents). Some children have several problems,for example: children affected by HIV could be poor, infringed, neglected or have behavioral problems. Even though there are some organizations and other supporters deal with those problems and manage some basic part of problems, they still have less power and potential to continuously solve the problems in some areas. It is necessary to improve community networks by using process of relationship adjustment, sharing opinion, learning together , doing plan/strategy, collecting data, data analysis /synthesis and reports. Lamphun Coordination Center for the Protection of the Rights of Children and Women and children community networks have more potential to deal with the problems since working together with the

research project. Officers, schools, community and family have increasingly been interested in helping children . To evaluate how the effectiveness and efficiency of helping children is : to consider for the policy (Children Protection Act 2003, Lamphun Provincial Agenda), agencies/organizations/other supporters, potential, knowledge, experiences, and participation of the involving persons and children .The research team has tempted to help the children by strengthening the family / community networks ,working corporately with several agencies such as Ministry of Education, Ministry of Interior, Ministry of Public Health, Ministry of Labour and Ministry of Social Development and Human Security which emphasizing the participation activities between children, family, and community in order to decrease children problems effectively.